

ย้อนรอยอาณาจักรตามพรลิงค์

ก่อนจะถึงวันญี่ปุ่นขึ้น

สมพุทธ ธุระเจน / เรียบเรียง

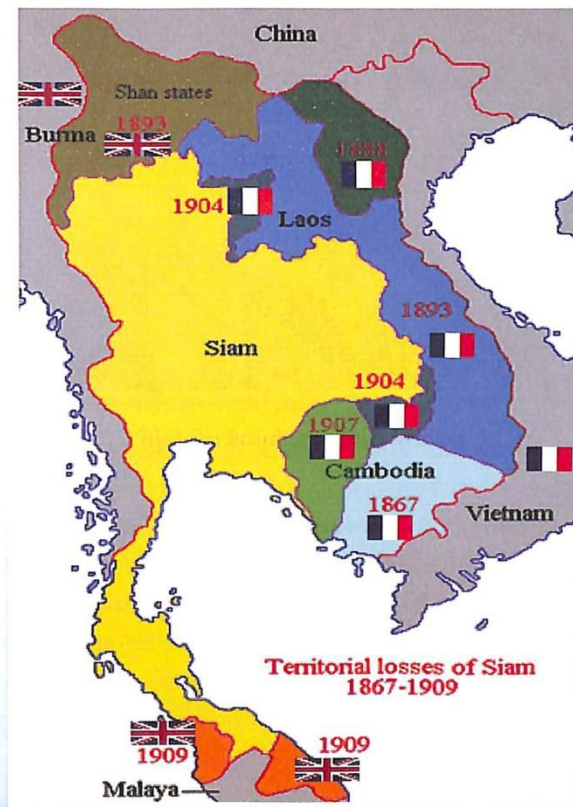
ชวานครศรีธรรมราชรุ่นเก่าก่อน มักจะเรียกการยกพลขึ้นบกที่ท่าแพ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๔ ว่า “ญี่ปุ่นขึ้น” จากวันนั้นถึงวันนี้ (ธันวาคม ๒๕๕๗) ผ่านไปกว่า ๗๓ ปีแล้ว หลักฐานความทรงจำที่แสดงถึงวีรกรรมของทหารไทย คือ อนุสาวรีย์วีรไทย กลางถนนราชดำเนิน ภายในกองทัพนครที่ ๔ บริเวณที่เคยเป็นสมรภูมิการสู้รบแบบประชิดตัว ระหว่างทหารไทยของไทยสังกัดมณฑลทหารบกที่ ๖ กับกองกำลังญี่ปุ่นหลายคนเรียกว่า “เจ้าพ่อดำ”

การรบที่ท่าแพเกิดขึ้นโดยมิได้มีการประกาศสงคราม แม้จะมีการรบระยะสั้นๆ แต่ก็ทำให้ทหารไทยต้องเสียชีวิตที่สมรภูมิดังนี้ จำนวนถึง ๓๔ คน เหตุการณ์การสู้รบปรากฏอยู่ในเอกสารหลายฉบับ ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงเหตุการณ์ในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ เป็นสำคัญ ผู้เขียนจึงขอนำเหตุการณ์ก่อนการยกพลขึ้นบกของกองทัพอากาศจากเอกสารที่ไม่ค่อยจะมีการเผยแพร่ แต่น่าสนใจมาเล่าสู่กันฟัง

สมพุทธ ธุระเจน. “ก่อนจะถึงวันญี่ปุ่นขึ้น” นครศรีธรรมราช. ปีที่ 44
ฉบับที่ 12 (ธันวาคม) : หน้า 30-39.

ดินแดนประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ตั้งอยู่รอบๆ ประเทศไทย ครั้งที่ยังมีชื่อว่า “สยาม” ต้องตกเป็นอาณานิคมของประเทศในยุโรปมาเป็นเวลานานร้อยปีแล้ว กล่าวคือทางทิศตะวันตกพม่าและอินเดีย ตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ ทางทิศใต้ คาบสมุทรมลายูไปถึงเกาะสิงคโปร์ เป็นอาณานิคมของอังกฤษ ล่างลงไปอีกคือหมู่เกาะอินเดียตะวันออกซึ่งปัจจุบันเป็นที่ตั้งของประเทศอินโดนีเซีย เป็นอาณานิคมของฮอลันดา ด้านตะวันออกของไทยทั้งลาว เวียดนามและกัมพูชา ที่รวมกันเรียกว่าอินโดจีน เป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส เรียกว่า อินโดจีนของฝรั่งเศส (French Indochina)

ไกลออกไปอีกคือหมู่เกาะฟิลิปปินส์ เคยเป็นอาณานิคมของสเปน ก่อนสงครามโลก ครั้งที่ ๒ เป็นอาณานิคมของสหรัฐอเมริกา คงเหลืออยู่แต่ประเทศไทยที่ยังรักษาเอกราชของตนเอาไว้ได้ แต่ก็ต้องสูญเสียดินแดนที่เคยอยู่ภายใต้อธิปไตยของไทยให้แก่อังกฤษและฝรั่งเศส มาตั้งแต่ปลายสมัยรัชกาลที่ ๕

สมพุทธ ธุระเจน. “ก่อนจะถึงวันญี่ปุ่นขึ้น” นครศรีธรรมราช. ปีที่ 44
ฉบับที่ 12 (ธันวาคม) : หน้า 30-39.

เหตุการณ์ในประเทศไทยก่อนสงคราม

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ.๒๔๗๕ คณะราษฎรได้ปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ภายใต้รัฐธรรมนูญหรือที่เรียกกันต่อมาว่า “การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ก่อนสงครามมหาเอเชียบูรพาเพียง ๙ ปี ศาสตราจารย์รอง ศยามานนท์ กล่าวไว้ในหนังสือ “ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบรัฐธรรมนูญ” กล่าวถึงสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศไทยว่า พลตรีหลวงพิบูลสงคราม (ต่อมาคือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม) ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อจากพลเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๑ เป็นช่วงเหตุการณ์ระหว่างประเทศในทวีปยุโรปเกิดความขัดแย้ง ซึ่งนำไปสู่สงครามโลกครั้งที่ ๒ กล่าวคือ กองทัพเยอรมนี ส่งทหารเข้ายึดแคว้นไรน์ ซึ่งกำหนดเป็นเขตปลอดทหาร ๑๒ มีนาคม พ.ศ.๒๔๘๑ แผนวอเกสเตรียเป็นส่วนหนึ่งของเยอรมนี ๑ กันยายน พ.ศ.๒๔๘๑ เยอรมันส่งกองทัพบุกโปแลนด์ โดยมีได้ประกาศสงคราม อังกฤษและฝรั่งเศสได้ยื่นคำขาดให้เยอรมนีถอนทหารออกจากโปแลนด์ทันที แต่ไม่ได้รับคำตอบ ทั้งสองประเทศจึงประกาศสงครามกับเยอรมนี เมื่อวันที่ ๓ กันยายน พ.ศ.๒๔๘๒ อิตาลีซึ่งเป็นพันธมิตรกับเยอรมนี ได้ประกาศสงครามกับอังกฤษและฝรั่งเศสจึงเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในทวีปยุโรป

จอมพล ป. ปิบูลยสงคราม

พลเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา

ท่าทีของไทยในสถานการณ์โลก

หลังจากที่อังกฤษและฝรั่งเศสประกาศสงครามกับเยอรมันเมื่อวันที่ ๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๒ รัฐบาลไทยได้พิจารณาเห็นว่าไทยเป็นประเทศเล็ก ไม่ควรที่จะเข้าไปร่วมในสงครามที่เกิดขึ้น ทั้งยังแสดงให้เห็นว่าไทยไม่ต้องการที่จะฝักใฝ่ฝ่ายใด จึงได้ประกาศความเป็นกลาง เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๔๘๒ ประเทศคู่สงครามต่างมีหนังสือยืนยันว่าจะเคารพความเป็นกลางของประเทศไทย และเพื่อยืนยันความเป็นกลางนี้ รัฐบาลไทยได้ลงนาม กติกาสัญญาไม่รุกรานกันกับอังกฤษและฝรั่งเศส เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๓ กับลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการจำเรือสัมพันธมิตรระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในวันเดียวกัน

ความขัดแย้งระหว่างไทยและฝรั่งเศส กรณีอินโดจีน

ก่อนหน้าที่จะเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประมาณ ๑ เดือน ทางรัฐบาลฝรั่งเศสมีความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยและบูรณภาพของอินโดจีน ซึ่งเป็นอาณานิคมของตนโดยเกรงว่าไทยจะส่งทหารไปยึดดินแดนที่เคยเสียให้แก่ฝรั่งเศสกลับคืน ต่อมาเมื่อฝรั่งเศสต้องเข้าสู่สงครามในยุโรป จึงเสนอต่อรัฐบาลไทยขอทำกติกาสัญญาไม่รุกรานกัน ฝ่ายไทยยอมตกลงและได้ลงนามกันในกติกาสัญญาดังกล่าว เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๓ แต่ภายหลังการลงนามเพียง ๑๐ วัน ฝรั่งเศสก็ถูกเยอรมนีเข้ายึดครอง รัฐบาลฝรั่งเศสต้องย้ายเมืองหลวงไปอยู่ที่เมืองวีซี ได้เร่งรัดให้กติกาสัญญา มีผลใช้บังคับโดยไม่ต้องรอการการแลกเปลี่ยนสัตยาบัน แต่ฝ่ายไทยได้เสนอให้รัฐบาลฝรั่งเศสตกลงตามเงื่อนไขระหว่างไทยกับอินโดจีน ในเรื่องต่อไปนี้

สมพุทธ ฐะเจณ. “ก่อนจะถึงวันญี่ปุ่นขึ้น” นครศรีธรรมราช. ปีที่ 44
ฉบับที่ 12 (ธันวาคม) : หน้า 30-39.

หอสมุดแห่งชาติ
นครศรีธรรมราช

๑. ไทยขอถือร่องน้ำลึกของแม่น้ำโขง เป็นเส้นเขตแดนธรรมชาติตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ
๒. คินดินแดนฝั่งขวาของแม่น้ำโขงที่ฝรั่งเศสได้ไปโดยไม่เป็นธรรม คือแขวงไชยบุรีและแขวงจำปาศักดิ์ให้ไทย
๓. ให้ฝรั่งเศสรับรองว่า ถ้าอินโดจีนต้องเปลี่ยนอธิปไตยโดยฝรั่งเศสแล้ว ฝรั่งเศสจะคืนลาวและกัมพูชาให้ไทย

ฝรั่งเศสได้ปฏิเสธข้อเสนองាំងทั้งหมดโดยสิ้นเชิงทั้งส่งทหารอินโดจีนเข้าประชิดชายแดน และละเมิดอธิปไตยของไทยหลายครั้ง

เช่น ฝรั่งเศสละเมิดโดยเครื่องบินลำเข้ามาเหนือดินแดนไทยและวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๘๓ ฝรั่งเศสเข้ามาทิ้งระเบิดที่เมืองนครพนม จึงมีการรบพุ่งกันตามแนวชายแดน จนถึงวันที่ ๕ มกราคม พ.ศ.๒๔๘๔ ฝรั่งเศสโจมตีไทยที่อรัญประเทศตลอดแนวพรมแดนจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ถึงจังหวัดจันทบุรี ขณะเดียวกัน กำลังทหารไทยยึดได้ดินแดนหลวงพระบางทั้งหมด

ในวันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ.๒๔๘๔ รัฐบาลญี่ปุ่นเสนอต่อรัฐบาลฝรั่งเศสเป็นผู้ไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทระหว่าง ๒ ประเทศ และในวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ.๒๔๘๔ วิทญูโตเกียวประกาศว่าไทยและฝรั่งเศสตอบตกลงให้ญี่ปุ่นเป็นผู้ไกล่เกลี่ย และในที่สุดได้มีการลงนามเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ.๒๔๘๔ ซึ่งนายดิเรก ชัยนาม ได้กล่าวไว้ในหนังสือไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒ ว่า ไทยได้ดินแดนที่เคยเสียให้แก่ฝรั่งเศสคืน คือ

๑. ดินแดนที่ได้เสียไปโดยสนธิสัญญา ปี พ.ศ.๒๔๔๖ ได้คืนมาทั้งหมด กล่าวคือ ดินแดนหลวงพระบาง ทั้งฝั่งขวาและดินแดนจำปาศักดิ์ตรงข้ามกับปากเซ กับทั้งดินแดนในกัมพูชาที่ได้เสียไปโดยสนธิสัญญานั้น
๒. มณฑลบูรพา ซึ่ง ได้เสียไปตามสนธิสัญญา ปี พ.ศ.๒๔๔๙ ได้คืนจังหวัดศรีสะเกษและพระตะบอง จดฝั่งทะเลสาบแต่เสียมราฐและนครวัดยังคงเป็นของฝรั่งเศส
๓. ได้มาซึ่งดินแดนในกัมพูชาหรือเส้นขีดโค้งจากเวียงนครวัดลงไปถึงแม่น้ำโขง
๔. ถือร่องน้ำลึกเป็นเส้นเขตแดนในลำแม่น้ำโขง เกาะดอน ซึ่งอยู่ทางขวาของร่องน้ำลึกได้คืนมาเป็นของไทยได้มีการลงนามในอนุสัญญาสันติภาพที่กรุงโตเกียว เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๘๔

การเจรจาสงบศึกระหว่างไทยและฝรั่งเศส ณ กรุงโตเกียว
เมื่อปลายเดือนมกราคม พ.ศ.๒๔๘๔

สมพุทธ ฐะเจณ. “ก่อนจะถึงวันญี่ปุ่นขึ้น” นครศรีธรรมราช. ปีที่ 44 ฉบับที่ 12 (ธันวาคม) : หน้า 30-39.

กรณีพิพาทอินโดจีน เป็นการสู้รบตามแนวชายแดนโดยไม่มีการประกาศสงคราม ตามสนธิสัญญาสงบศึก เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๘๔ ไทยได้ดินแดนที่เคยเสียให้ฝรั่งเศสคืน ประมาณ ๔๖๗,๕๐๐ ตารางกิโลเมตร ทั้งอยู่ในลาวและกัมพูชา

การเตรียมทำสงครามของญี่ปุ่นในเอเชีย

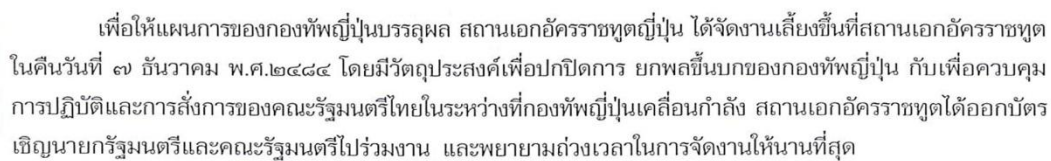
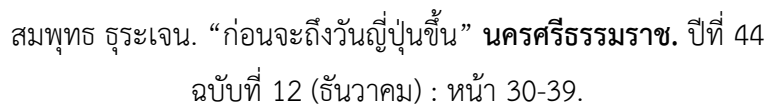
ตั้งแต่กลางปี พ.ศ.๒๔๘๓ สถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศในเอเชียตึงเครียดขึ้นตามลำดับ ด้วยอิทธิพลของญี่ปุ่น ญี่ปุ่นฉวยโอกาสที่ประเทศฝรั่งเศสยอมจำนนต่อเยอรมนี เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๘๓ และฐานะของฝรั่งเศสในอินโดจีนขาดความมั่นคง ญี่ปุ่นส่งกำลังทหารจำนวนมากเข้ามายังนครโขงฮั่น และสร้างสนามบินต่างๆ ในอินโดจีนโดยมีเป้าหมายเพื่อปฏิบัติการทางทหารในประเทศไทย มลายู และสิงคโปร์ ได้สะดวก ในปลายเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๘๔ กำลังทหารบกของญี่ปุ่นในอินโดจีน มีจำนวนถึง ๙๐,๐๐๐ คน อยู่ในกัมพูชา ๕๕,๐๐๐ คน ญวนใต้ ๑๕,๐๐๐ คน ญวนเหนือ ๒๐,๐๐๐ คน พร้อมอาวุธยุทโธปกรณ์และยังมีเรือรบและเรือลำเลียงพลจำนวนมากในน่านน้ำของอินโดจีน และเครื่องบินประเภทต่างๆ รวม ๔๘๐ ลำ

หลังจากญี่ปุ่นเคลื่อนย้ายกำลังทหารของตนเข้าสู่อินโดจีนแล้ว ได้เคลื่อนกำลังส่วนหนึ่งข้ามแม่น้ำโขง ผ่านกรุงเทพมหานคร เข้าไปประจำที่เมืองศรีโสภณ ซึ่งไม่ไกลจากพรมแดนไทย

ญี่ปุ่นมีแผนที่จะเคลื่อนกองกำลังของตนเข้าสู่ประเทศไทยอย่างสันติ และหวังจะใช้ประเทศไทยเป็นแหล่งสนับสนุนการส่งกำลังกองทัพของตนเพื่อบุกเข้าสู่มลายูและพม่าต่อไป หากประเทศไทยไม่ยอมให้ผ่านโดยดี ญี่ปุ่นประมาณการที่จะใช้ทหาร ๒ กองพล สนับสนุนด้วยกำลังทางเรือและกำลังทางอากาศเพียงเล็กน้อย ซึ่งคาดว่าจะสามารถยึดประเทศไทยได้

ตามแผนการบุกเข้าสู่ประเทศไทย ญี่ปุ่นกำหนดให้กองทัพที่ ๑๕ เคลื่อนที่โดยรถยนต์เข้าสู่ประเทศไทย ทางด้านอรัญประเทศ ปราจีนบุรี กรุงเทพฯ ระยะทางประมาณ ๓๐๐ กิโลเมตร

สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น ได้ใช้มาตรการป้องกันอันตรายอันอาจเกิดขึ้นแก่ชาวญี่ปุ่นที่พำนักอาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยให้สมาคมชาวญี่ปุ่นในประเทศไทยมีคำสั่งตัวแทนให้สตรี เด็ก และคนชรา จำนวนประมาณ ๗๐๐ คน นำทรัพย์สินที่ติดตัวไปได้ ไปร่วมชมงานแสดงภาพยนตร์ที่สมาคมญี่ปุ่น แล้วเคลื่อนย้ายชาวญี่ปุ่นเหล่านั้นขึ้นรถบรรทุกกว่า ๑๐ คัน ไปยังสถานที่ปลอดภัยบนเรือเดินสมุทรชื่อ “มิตซูชิโฮซากา” ซึ่งจอดเทียบท่าอยู่ที่บริษัทมิทซุย ขณะเดียวกันได้ส่ง ชาวญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งเดินทางไปปางปู โดยอ้างพรางว่าไปพักผ่อนแต่ที่แท้จริง ได้มอบหมายให้ไปช่วยเหลือการยกพลขึ้นบก โดยให้ตัดสายโทรศัพท์ตัดต่อระหว่างกรุงเทพฯ-ปางปู ทำลายเครือข่ายการสื่อสารทั้งปวง เพื่อตัดข่ายการส่งข่าวของหน่วยราชการ รวมทั้งนำรถยนต์จำนวนหนึ่งไปรับกองกำลังที่ยกพลขึ้นบกที่ปางปูด้วย

เวลาประมาณ ๒๒.๓๐ น. เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นและคณะเดินทางไปพบนายกรัฐมนตรีที่ทำเนียบวังสแกนพลาบ แต่ได้พบกับรองนายกรัฐมนตรี รัฐบาลไทยจึงได้รับแจ้งการที่ญี่ปุ่นขออนุญาตเคลื่อนกำลังทหารผ่านประเทศไทย พร้อมกับยื่นข้อเสนอให้รัฐบาลไทยพิจารณา แต่หลังเที่ยงคืนนั่นเอง กองกำลังของญี่ปุ่นได้บุกเข้าสู่ประเทศไทย ทั้งทางภาคตะวันออกและภาคใต้

รายละเอียดการยกพลขึ้นบกในตอนเช้าวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๔ หาอ่านได้จากเอกสารเกี่ยวกับการต่อต้านทหารญี่ปุ่นที่ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลาและปัตตานี โดยเฉพาะหนังสือชื่อ “๑๑๖ วีรไทย”

กำลังกองทัพไทยก่อนวันยกพลขึ้นบก

หนังสือ “๕๐ ปีโรไทย” ได้กล่าวไว้ว่า กำลังกองทัพไทยก่อนวันที่กองทัพญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกตามจังหวัดต่างๆ เมื่อเช้าวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๔ ได้เตรียมการป้องกันประเทศ คือ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๘๔ ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้จอมพลหลวง พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด และ พล.ท.หลวงพรมโยธี เป็นรองผู้บัญชาการทหารสูงสุด และต่อมาในวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๘๔ ได้มีพระบรมราช-โองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายทหารชั้นผู้ใหญ่ดำรงตำแหน่งสำคัญในการป้องกันประเทศ เช่น แม่ทัพบก แม่ทัพเรือ แม่ทัพอากาศ เสนาธิการกองทัพสนาม เป็นต้น

การกำหนดให้บุคคลสำคัญดำรงตำแหน่ง เพื่อการป้องกันประเทศ แสดงว่ารัฐบาลไทยได้ประเมินสถานการณ์ไว้แล้วว่า ประเทศไทยอาจต้องเผชิญกับการรุกรานของข้าศึกในระยะอันใกล้ ซึ่งอาจเกิดสภาวะสงครามต่อไปได้ พร้อมกับการจัดกำลังกองทัพบกสนามของไทย

สมพุทธ ธุระเจน. “ก่อนจะถึงวันญี่ปุ่นขึ้น” นครศรีธรรมราช. ปีที่ 44
ฉบับที่ 12 (ธันวาคม) : หน้า 30-39.

ข้อเสนอของญี่ปุ่นในระหว่างการยกพลขึ้นบก

เวลา ๐๖.๕๐ น. นายกรัฐมนตรีได้เปิดประชุมคณะรัฐมนตรี รัฐบาลไทยได้ตัดสินใจหยุดยิงและระงับการต้านทานกองทัพญี่ปุ่น และได้รับข้อเสนอจากผู้แทนรัฐบาลญี่ปุ่นให้ไทยเลือกปฏิบัติดังนี้

๑. ญี่ปุ่นขอเดินทัพผ่านประเทศไทยไปเท่านั้น
๒. ไทยกับญี่ปุ่นทำสัญญาเป็นพันธมิตรกันเพื่อป้องกันประเทศไทย
๓. ไทยกับญี่ปุ่นประกาศเป็นสหประชาชาติร่วมรบต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกา

ในขณะที่กำลังพิจารณาเลือกหนทางปฏิบัติอยู่นั้น รัฐบาลไทยได้รับข่าวจากอังกฤษให้รัฐบาลไทยป้องกันตนเอง รัฐบาลไทยจึงต้องทำสัญญายินยอมให้ญี่ปุ่นผ่านประเทศไทยในตอนบ่าย ของวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๔ ในการที่ไทยต้องยอมจำนนต่อญี่ปุ่นครั้งนี้ เพราะไม่มีทางเลือกเป็นอย่างอื่นเลย

เมื่อรัฐบาลไทยยินยอมให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทยได้แล้ว ทหารญี่ปุ่นจำนวน ๕๐,๐๐๐ คน ก็ได้เดินทางเข้าสู่กรุงเทพในตอนบ่ายในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ และหลังจากนั้นไม่ถึง ๔๘ ชั่วโมง ญี่ปุ่นก็ยึดกรุงเทพฯ ได้โดยบริยายและกระจายไปทั่วประเทศ และบางส่วนได้เคลื่อนไปโจมตีอังกฤษในประเทศพม่า ทำให้ไทยเสียความเป็นกลางและตกอยู่ในสภาวะสงคราม นับตั้งแต่วันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๔ เป็นต้นมา และเพื่อความอยู่รอดของไทย ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม รัฐบาลไทยและญี่ปุ่นจึงได้ร่วมลงนามในสัญญาพันธมิตร ต่อจากนั้นในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ก็ได้มีการตกลงทางทหารกับญี่ปุ่น โดยลงนามในสัญญาอีกฉบับหนึ่ง มีใจความสำคัญว่า กองทัพญี่ปุ่นและกองทัพไทยจะต้องปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ต่อต้านกองทัพอากาศในพม่าด้วยการแบ่งหน้าที่กันปฏิบัติ

รถถังญี่ปุ่นขนาดเบา ในกรุงเทพ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๔

สมพุทธ ฐะเจณ. “ก่อนจะถึงวันญี่ปุ่นขึ้น” นครศรีธรรมราช. ปีที่ 44
ฉบับที่ 12 (ธันวาคม) : หน้า 30-39.

แผนผังประเทศไทย

เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบถึงเหตุการณ์การยกพลขึ้นบกที่ท่าแพของกองทัพญี่ปุ่น ขอนำรายงานของพลตรี หลวงเสนาณรงค์ ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๖ นครศรีธรรมราช ในหนังสือ ๕๐ ปีวีรไทย ซึ่งเป็นเอกสารที่กองทัพอากาศที่ ๔ จัดทำเป็นที่ระลึก ในการจัดงานครบ ๕๐ ปี ของสงครามครั้งนั้น เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๔ บางส่วนดังนี้

“การอำนวยความสะดวกไม่ได้สะดวกนัก เพราะตลอดเวลาตั้งแต่ ๐๗.๐๐-๑๑.๐๐ น. ฝนได้ตกลงมาอย่างหนัก จริ่งอยู่ก่อนที่หน่วยทหารจะเข้ายึดแนวนั้นก็ได้เตรียมตัวไว้แล้ว แต่โดยที่เหตุการณ์ไม่แจ่มแจ้งพอ คือไม่ทราบว่า ทางฝ่ายญี่ปุ่นมีกำลังขึ้นบกจริงๆ สักเท่าใด ที่ใดบ้าง แนวจึงสับสนกันอยู่บ้าง แต่ถึงกระนั้นจึงนับว่าได้ปฏิบัติทันเหตุการณ์กล่าวคือ พอกระผมสั่งการต่อสู้ต้านทาน เจ้าหน้าที่ก็เริ่มดำเนินการตามหน้าที่ของตน หน่วยทหารก็เคลื่อนที่เข้าประจำตามแนวลำดับ อนึ่งเมื่อได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาแล้ว ได้ปฏิบัติตามอย่างรวดเร็ว กล่าวหาญเป็นที่น่าชมเชยยิ่ง ไม่มีแม้แต่นคนเดียวที่แสดงความอิดเอื้อนหรือหวาดกลัว บางคนที่ไม่มีความที่รบโดยตรง เช่น พลทหารประจำตัว เป็นต้น ก็ได้รับการจ่ายอาวุธ กระสุน และอาหารเข้าทำการรบด้วย การต่อสู้ได้ดำเนินไปอย่างรุนแรงตลอดเวลา ฝ่ายเรากลับไปข้างหน้าตามลำดับ บางส่วนได้เข้าถึงฝ่ายตรงข้ามและแทงด้วยดาบปลายปืน และปรากฏว่าเมื่อ เสธ.มณฑลได้ไปเห็นในขณะที่ยังอยู่ติดการรบนั้น ทางฝ่ายญี่ปุ่นได้แสดงท่าทีล่าถอยกลับไปอยู่แล้ว”

เวลาประมาณ ๑๐.๐๐ น. ผบ.มณฑลได้รับสำเนาโทรเลขของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งส่งผ่าน มาทางข้าหลวงประจำจังหวัด ความว่า

“ถ้าทหารญี่ปุ่นล้ำขึ้นบกไม่ต้องทำการต้านทาน รอผลการเจรจาของรัฐบาลซึ่งจะได้สั่งการต่อไปให้รักษา ความสงบเรียบร้อยอย่างกวดขัน”

ต่อมาจึงได้รับโทรเลขผู้บัญชาการทหารบก ความว่า “ให้หยุดรบ หลีกทางให้ญี่ปุ่นผ่านไป และให้รอฟังคำสั่ง”

ผบ.มณฑล จึงได้สั่งให้เสนานิการมณฑลที่ ๖ พร้อมด้วยคณะ เป็นผู้ติดตามไปเจรจาสงบการสู้รบ ผลการเจรจา คือ

๑. ญี่ปุ่นขอให้ลดอาหารจากที่ตั้งปกติไปให้พื้นแนวคลองสะพานราเมศวร์ ให้เสร็จสิ้นภายในเวลา ๓ ชั่วโมง เพราะญี่ปุ่นต้องการใช้สนามบินโดยด่วน

๒. ฝ่ายเรายอมให้กองทหารญี่ปุ่นเข้าพักอาศัยในโรงทหารได้ทั้งหมด โดยฝ่ายเรารวมทั้งครอบครัวนายทหาร และนายสิบ จะเข้าไปพักในบริเวณตัวเมืองนครศรีธรรมราช เช่น ตามโรงเรียน วัด และบ้านข้าราชการ เป็นต้น

๓. ขอขนอาวุธและสัมภาระติดตัวไปด้วย ยกเว้นอาวุธหนัก กระสุน และวัตถุระเบิด และน้ำมันเชื้อเพลิง บางส่วน ตลอดจนเครื่องบิน ซึ่งฝ่ายญี่ปุ่นไม่ยินยอมให้ขนย้าย

๔. ฝ่ายญี่ปุ่นแสดงความเสียใจที่ได้มีการปะทะกันเห็นใจและยกย่องชมเชยวีรกรรมทหารไทยในครั้งนี้

การอพยพผู้คนในนครศรีธรรมราช

ที่เมืองนครศรีธรรมราชเริ่มการอพยพตั้งแต่วันที่ญี่ปุ่นขึ้นและเป็นไปตามการตกลงกับกองทัพญี่ปุ่น ชาวบ้าน ทำแพและบ้านท่าม่วงได้อพยพไปอยู่ที่วัดหลวงครู ตำบลบ้านเกาะ ประมาณ ๑๐๐ คนเศษ และอพยพกลับ เมื่อการสู้รบยุติลง

ส่วนทหารในมณฑลทหารบกที่ ๖ ได้ย้ายจากหน่วยที่ตั้งเดิมออกไป โดยไปอาศัยอยู่ที่โรงเรียนเบญจมราชูทิศ บริเวณสนามหน้าเมือง ที่วัดพระมหาธาตุ ส่วน บก.พล.๖ ไปตั้งกองบัญชาการอยู่ที่วัดวังตะวันตก และสนามหน้าเมือง

